

CSABAI LÁSZLÓ

Próbálkozás

Márkus hadnagy, az ügyeletes tiszt („üti) helyettese („üti-h”), fogadja Suszter tizedes, az őrpáncsnok jelentését. A jelentés szabályos. A tizedes közben úgy néz, mint akinek nincs takargatni valója. Pedig biztosan van. Az örök a géppisztolyokat nem a tárazóban töltik meg, a toronyban éjjel alszanak, nappal meg zsebrádiót hallgatnak, magazint lapozgatnak. (Képes Sportot vagy szexújságot. Az utóbbit már legálisan lehet kapni a kioszkokban.) Viszont ahogy a Rába kifordul a laktanyából az ellenőrzésre induló tiszttel, a kapus azonnal telefonál az őrségeknek, így azoknak van idejük felébreszteni az öröket, felkészülni.

Márkus benéz a mellékhelyiségbe és a mosdóba. Mindkettő frissen felmosva. A laktanyában állandóan takarítanak, mégis minden ragad a kosztól. A hadnagy ezt nem érti. Korábban nevelőotthonban dolgozott. Ott tisztaság volt. Viszont nem bírta elviselni a sok szomorú gyermeki sorsot. Ezért jött át a Honvédséghez. Már visszavágyik. De ha ott lenne, talán megint elvágyna.

Rend van az őrpáncsnoki szobában, a hálóban, az étkezőben is. A három pihenő ör teázik. Az üvegcancsó tartalma fekete. Jobbik esetben azért, mert nincs benne citrom. De az is lehet, hogy a katonák „dobiznak”. A börtönökből jött ez a szokás. Tíz filtert is kiáztatnak egy kancsóban, amitől „beáll az ember”. És rászokik a tömény teára, mint valami kábítószerre. A laktanya orvosa felhívta erre a tisztek figyelmét, de nehéz a dobizás ellen védekezni. A teát elvégre nem lehet betiltani. Márkus tölt magának az italból. Émelyítően cukros.

A kapuban Márkus elbúcsúzik az őrpáncsnoktól, és szállna be a Rábába, amikor a főútról lekanyarodik feléjük egy kék Latvija kisbusz. Az őrséget, vagyis a katonai raktárat, az erdőgazdaság területe veszi körül, de az erdészek zöld UAZ-okkal járnak.

A Latvija egyre közeledik. Márkus beküldi Susztert az őrszobára, maga pedig bevárja a járművet.

Alig pár méterre áll meg. Öten szállnak ki. Nemzeti színű karszalaggal. És az egyik kezében még nemzeti színű zászló is van. Melynek lyukas a közepe.

– Adjon Isten! – mondja harsányan Kovalik, a vezetőjük, egy ballonkabátot viselő hórihorgas alak. – A Szegedi Nemzeti Bizottság küldöttsége vagyunk. Átvesszük önöktől az objektum őrzését. Menjenek vissza a laktanyába, hadnagy elvtá... vagyis... úr!

Márkus már bánja, hogy a tizedest beküldte. Nézi ezt az öt fickót, és keresi az ugratás jeleit az arcukon. Nem találja. Nem küzd egyik sem nevetéssel. Elismétli magában, amit az előbb hallott, és arra a megállapításra jut, hogy valamit félreértett. De Kovalik újra felszólítja.

– Maga el van tévedve – feleli rá a hadnagy. – Hogyan adhatnánk át az őrséget? A szolgálati szabályzat ilyen megsértéséért hadbíróság jár.

– Szolgálati szabályzat? Az forradalomban nem érvényes!

– Miféle forradalomban?

– Ember! Hol él maga? A Holdon vagy Magyarországon? Nem vette észre, mi folyik egy éve? Tüntetés tüntetés követ. A Munkásőrség, az egypártrendszer, az oroszok ellen.

– Ezzel tisztában vagyok – mondja Márkus. Éppen ma reggel olvasott egy cikket, melyben egy úgynevezett alternatív szervezet vezetője arról filozofál, Magyarországnak forradalomra vagy radikális reformokra van-e inkább szüksége.

– Annak örülök. És a mai dátumot tudja?

– 1989. október 23.

– Az 56-os forradalom évfordulója. És az újabb forradalom napja. Amikor jött a körúton, nem látta a tömeget?

– Láttam. De én ezzel nem foglalkozhatok. A szabályzat köt.

– Köti? Lehet. A saját sírjához! Mert a nép eddig főleg a Munkásőrségre meg az MSZMP-re volt dühös, de ha nem áll melléjük a Honvédség, azt is lerohanhatják. Ne feledje, '56-ban átállt a hadsereg!

– Az ellenforr... vagyis 56-ban zűrzavar volt. Most nem lesz.

– Remélhetőleg. Ezért jöttek létre mindenütt a nemzeti bizottságok. Ezek irányítják már az országot. És ha a ruszok kimennek, lesz szabad választás. Meg új, demokratikus hadsereg. Ha felesküszik az új alkotmányra és kormányra, maga is megtarthatja a rangját, beosztását.

– Az őrség a helyén marad. Maguk pedig nem léphetnek be a katonai raktár területére. Majd Pesten eldöntik, mi hogy lesz. És annak megfelelően...

Márkus elakad. A másik egészen közel lép hozzá. A góliát melle már a hadnagy állat nyomja. Nem bírja. Bekiállt az őrparancsnoknak, hogy jöjjön két őrrel vigyázni a bejáratot, maga pedig felhívja az ügyeletes tisztet.

– Mi van? – jön a telefonvonal túlsó végéről a kérdés. És Márkus megérzi Lovasi százados hangjában a pálinkát és a fokhagymás szalonnát. Vagy legalábbis odaképzeli a hanghoz.

– Százados úrnak jelentem, itt van öt civil. Azt mondják forradalmárok, és át akarják venni az őrséget.

Érthetetlen szitkozódás és büfögés hangja érkezik először.

– Hát... veszkődnek a civilek. Vonultak itt is tüntetni. Az anyjuk picsáját! Zavarja el azokat a gazfickókat! De nehogy fegyvert használjanak! Fenyegetni lehet vele, de jobb, ha be sincsenek tárazva a géppisztolyok

– Erősítést kaphatunk?

A hadnagy kérését a százados nehezen tudná teljesíteni, mert a dandár hadgyakorlaton van a Dunántúlon, a laktanyában csak annyian maradtak, hogy a szolgálátokat ki tudják adni. Aki most nincs szolgálásban, az a felkészülési idejét tölti.

– Erősítést? Hányan vannak maguk ott?

– Három felállított ór, három pihenő ór, az órparancsnok, a felvezető, én meg a sofőröm. Tíz ember.

– És tíz katona nem tud elbánni öt civillel?

– A három ór nem jöhet le a toronyból.

– Akkor hét. Rugdossák el őket! Kezdjék! Végeztem!

A hét katona felsorakozik egymás mellé. Az öt civil is. A vezetőjük újra szempárbajt vív Márkussal. De most ő adja fel. Cigaretta vesz elő, és megkínálja a hadnagyot, aki, bár nem dohányzik, megragadja a békülési lehetőséget.

– Megpróbáltam, nem sikerült – mondja néhány szippantás után Kovalik.

– Voltaképp mit akartak?

– Mi van a raktárakban?

– Rengeteg zubbony, mikádó, bakancs, teherautó-alkatrész és... – ekkor eszébe jut Márkusnak, hogy erről is tilos beszélnie.

– TNT nincs?

– De van. Ötszáz tonna.

– Szoktak selejtezni?

– Rendszeresen. A leselejtezett holmit eladjuk. Ezt-azt megvehetnek civilek is. De robbanóanyagot senki. Még állami cégek sem. Azt a Honvédség ellenőrzött körülmények között megsemmisíti.

– Azt nem lehetne, hogy...? – és kérdés közben Kovalik olyan mozdulatot tesz, mintha a háta mögé rakna valamit. – Megfizetném.

– Ne kezdje már megint! Én nem fogok maga miatt hadbíróság elé kerülni.

– Mintha észrevennék, ha hiányzik pár ládával!

A hadnagy megfigyelte, minden leltározás hiánnyal zár, és ezért még soha senkit nem vontak felelősségre.

– Észrevennék, biztosíthatom. És minek kell magának a robbanóanyag?

A férfi gondolkodik, aztán ártatlan arccal mondja:

– Vállalkozó vagyok. Mostanában mindenből vállalkozót akarnak csinálni.

– Tudom. Milyen bizniszben utazik?

– Haltenyésztésben.

– Van halastava?

– Hát ez az! A helye megvan, egy jó kis süppedékes rész. Viszont el kell oda vezetni a vizet. Másfél kilométerre van a Szamos.

– Tehát csatornát akar építeni.

– Igen.

– Robbantással?

– Úgy.

– Bizonyára megvalósítható. De sok TNT kéne hozzá.

Márkust eddig kifejezetten zavarta a dohányfüst, most viszont kéjesen csiklandozza hörgőit. De az újabb kínálást nem fogadja el.

– És milyen halat fog tenyészteni? Pontyot?

– Mindenki azt akar. De én nem. Én ezüstkárászt. Igénytelen, ellenálló a betegségekkel szemben, szapora. Szibériából érkezett, és a természetes vizeinkből kiszorítja az őshonos fajokat. Ő alkalmazkodik legjobban a hazai környezethez.

– Viszont nem lehet eladni annyiért, mint a pontyot.

– Csakhogy én nem nyers halat akarok árulni, hanem halászlevet.

– Halászcsárdát nyit?

– Szóba jöhet. De először átlátszó műanyag vödörkbe fogom tölteni a halászlevet, ahogy Nyugaton láttam. A sógorom fröccsöntő kisiparos. Ő lát majd el...

– És halászlének jó az ezüstkárász?

– A halászlé áll kilencvenöt százalék alapléből, amihez jó a kárász, és öt százalék pontykarikából.

– Tetszik nekem ez az ötlet.

– Mégsem segít nekem.

– Nem tehetem.

Lovasi százados megnyugvással veszi tudomásul, hogy az idegen beavatkozás veszélye elhárult. Kikérdezi alaposan az ellenőrzésből visszatért Márkust. Újra és újra rákérdez a hadnagy számára lényegtelennek tűnő részletekre:

– Tehát halastavat. És csatornát. Azt akar a fickó?

– Azt.

– Hogy hívják a fickót?

– Azt... azt nem is tudom. Nem kérdeztem. Ő meg nem mondta a nevét. De a Latvijára az volt írva: Sólyom Fröccsöntöde.

– A sógorától, Sólyom Andrástól kaptam meg a címét – mondja Lovasi, aztán bemutatkozik. Kovalik, a rendfokozatot meghallva, abbahagyja a kert gereblyézését, és felkapja a fejét.

– Maga katonatiszt? Én nem csináltam semmit. Letagadom!

– Nem akarom magát feljelenteni. Inkább felhívni a figyelmét egy tévedésére.

– Milyen tévedésre?

– Nézze, én egy műszaki századnak vagyok a parancsnoka. Állásépítés, erődítés. Hivatalosan. De leginkább a város katonatisztjeinek az építkezéseit segítjük. Megcsináljuk a házak alapját. Maga TNT-vel akart földmunkát végezni. Úgy körülményes. Van sokkal jobb eszköz. Például a BTM-3. Egy remek árokásó gép.

– Tudna nekem egy olyat szerezni? – csillan fel Kovalik szeme. – És méltányos áron bérbe adni. A kezelőjével együtt.

– Ezt jöttem megbeszélni.

